

Основно училище „ Христо Ботев“ с. Силен общ. Стамболово
Тел.: 0879635768; e-mail: hr_botev_silen@abv.bg

УТВЪРДИЛ:
Директор
Ю.Мустафа

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

Програмата е създадена на основание чл.263,ал.1,т.8 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета от Педагогическия съвет на проведено заседание на09.2020 г.

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 - 2020), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широко обхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и формално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилия им за справяне с това явление.

❖ **Рискове:**

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят подобър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждевременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлениято, както и за неговото преодоляване там, където съществува. При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;

2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;
3. Координираните мерки на всички нива;
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегически и нормативни документи в две основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище чрез:

- анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система;
- идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях и планиране на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане.

2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:

- 2.1. Повишаване участието и ангажираността на родителите.
- 2.2. Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество
- 2.3. Кариерно ориентиране и консултиране.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории:

1. Икономически причини
2. Социални причини
3. Образователни причини
4. Етнокултурни причини
5. Институционални причини
6. Причини, свързани със здравния статус

➤ Социално-икономически причини:

- затрудненията при усвояване на учебния материал;
- слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;
- ниските доходи - невъзможност за покриване на разходите;
- поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;
- използване на детето, не посещаващо училище като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.).

➤ **Образователните причини:**

- наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.;
- възможност за обучение в професионална паралелка;
- етнокултурни причини:
- по-ранното стъпване в брак;
- по-ниска ценност на образованието.

➤ **Психологически причини:**

- чувство за неуспех;
- отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;
- самовъзприемане: „нямах късмет“;
- усещане за ограничен контрол върху събитията.

➤ **Институционални причини:**

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координацията между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието и науката, което е естествен координационен център на междусекторните действия за намаляване на преждевременното напускане на училище.

➤ **Причини, свързани със здравния статус:**

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

Деятности по настоящата програма:

- **всеобхватност на дейностите** - осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес

- **публичност и прозрачност на цялостната политика** - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики,

- **обратна връзка** с институции, родители, педагогически съветник, класни ръководители, ученици и учители,

- **приемственост** - чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция.

- **идентифициране на рисковите фактори** - доклад анализи на класни ръководители.

Политиките и мерките, които ОУ „Христо Ботев“ предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки в ОУ „Христо Ботев“, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. *Възможно е нежелание на родителите* детето да ходи на училище поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите ученици; пониска самооценка, **Мерки:** Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на децата със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в чужбина.

2. *Трудова миграция на родителите.* Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.

Мерки: Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни, с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“ при необходимост, а при възникване на противообществени прояви на тези деца - Детска педагогическа стая.

3. *Недостатъчна образованост на родителите* и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и подготовката на детето за следващия ден - домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи;

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване целодневната форма на организация в училище; търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители с ръководство, класни ръководители, педагогически съветник и мотивиране и приобщаване към училищната общност.

4. Чести конфликти между агресивни родители - *побой, домашно насилие*, развод, посегателство от страна на нови партньори на един от двамата родители.

Мерки: В най-честите случаи училището се превръща в единствено защитено място за детето и класният ръководител заедно с психолога и педагогическия съветник поемат ангажимент за детето да се осигури нормална и спокойна среда на живот като уведомят за случващото се съответните органи и поемат грижите за детето в образователната институция.

**МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ПОДКРЕПА НА УЧЕНИЦИТЕ, ЗАСТРАШЕНИ ОТ РАННО УЧИЛИЩНО
ОТПАДАНЕ И ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОЗИТИВНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА**

Дейности за реализиране на мерките и политиките	Изпълнител/и	Срок
1. Сформиране на училищни екипи за подкрепа на личностното развитие на ученици в риск съгласно разпоредбите на ЗПУО и Наредбата за приобщаващото образование.	Директор	При необходимост през учебната година
2. Своевременно идентифициране на признаците за изоставане в усвояването на учебното съдържание и застрашеност от отпадане	Класни ръководители	През учебната година
3. Утвърждаване на позитивна дисциплина – използване на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.	Класни ръководители Ръководители групи	През учебната година

4. Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти – обсъждане на проблеми и обмяна на добри практики при работата им с едни и същи ученици с цел повишаване на ефективността на педагогическите подходи.	Класни ръководители Ръководители групи, Психолог,	През учебната година
5. Провеждане на задължителна индивидуална допълнителна работа по съответните предмети, предоставяща възможност за темп на работа, съобразен с нивото и особеностите на ученика, застрашен от отпадане.	Класни ръководители	При необходимост през учебната година
6. Управление на информацията за преждевременно напусналите училище и актуализиране на базата данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи /съобразно различните причини от отпадане/; Координиране действията на класните ръководители с тези на педагогическия съветник и училищното ръководство;	Директор Класни ръководители	При необходимост през учебната година
8. Прилагане на нови подходи в работата с родителите: - участие в дейността на обществения съвет; - алтернативни родителски срещи; - работа с родителската общност на децата от начален етап „Училище за родители“ в част от паралелките. - индивидуална работа с родители на застрашени от отпадане деца.	Класни ръководители Педагогически съветник, психолог	През учебната година
9. Превръщане на училището в приятно и желано място за учениците чрез използване на иновативни методи и форми за предаване, преподаване и научаване на учебни знания и осигуряване на подходяща интерактивна среда в нови модели на класни стаи и места за извънучебни занимания;	Ръководители на групи, учители, педагогически съветник	През учебната година

10. Повишаване качеството и ефективността на въздействие върху подрастващите чрез създаване на специфична образователна и възпитателна интерактивна среда - медиен център (ученическо радио, телевизия, вестник, включване и работа в различни проекти и извънкласни дейности, развиващи познания и умения в сферата на ИКТ).	Класни ръководители Ръководители групи	През учебната година
11. Включване на учениците в риск от отпадане в специфични училищни дейности: - за изява на творческия им потенциал – училищни празници, състезания, конкурси и др.; - в инициативи, насочени към гражданско, екологично, патриотично възпитание; - свободен достъп до училищна спортна база; - за кариерно ориентиране и консултиране; - за превенция на рисковете и здравословни житейски избори.	Класни ръководители Ръководители групи, педагогически съветник	През учебната година
12. Поставяне на ученика в активна позиция по отношения на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподавания материал, активна дейност в краткосрочни и дългосрочни, групови или индивидуални проектни дейности.	Класни ръководители Ръководители групи	През учебната година

13. Създаване на подкрепяща среда за учениците със СОП и условия за приобщаващо образование за ученици в риск от отпадане: - изготвяне на индивидуални учебни програми и планове за подкрепа за личностното развитие на учениците в риск и с ниска мотивация; - консултиране и допълнителна работа; - недопускане на прояви на агресия и тормоз.	Класни ръководители Ръководители групи, педагогически съветник, психолог	През учебната година
14. Дейности на ученическия съвет в подкрепа на ученици в риск от отпадане вкл. и по подхода „Връстници обучават връстници“.	Педагогически съветник, ръководители на ученическия съвет	През учебната година
15. Повишаване на уменията на педагогическите специалисти: - за работа с ученици с различни обучителни затруднения; - за успешно взаимодействие между училището и семейството.	Главни учители	Съгласно плана за квалификация
16. Консултиране на учениците в риск и родителите им относно възможностите за продължаване на обучението във форми, различни от дневна форма на обучение.	Педагогически съветник, училищен психолог	През учебната година
17. Обхват на учениците, подлежащи на задължително училищно обучение до 16-годишна възраст:	Педагогически съветник	През учебната година
- отразяване на движението на учениците; - проследяване на преместването, писма от/до приемащите училища и съответните общини.		

18. Осигуряване на подкрепа на класни ръководители и учители в работата с ученици в риск: ● Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование. ● Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение. ● Създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти; класови тренинги, насочване на детето и ученика към занимания, съобразени с неговите потребности; ● Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват; ● Приобщаването им към общочовешките ценности и подготовката им за пълноценен живот в съвременните обществено-икономически условия.	Педагогически съветник Класни ръководители. Ръководители групи Педагогически съветник Училищен психолог	През учебната година
19. Изработване на индивидуален тематичен план и календарен график за преодоляване на изоставането, съобразен с потребностите на конкретния ученик	Класни ръководители	При необходимост
20. Провеждане на консултация на педагогическия съветник с тези ученици за установяване на проблема.	Педагогически съветник	При необходимост

21. Уведомяване на институциите (Община, МКБППМН, Дирекция „Социално подпомагане“, РУО) за прилагане на законови лостове по отношение на родителите, които не осигуряват присъствието на децата си в училище.	Класни ръководители	При необходимост
22. Работа с родителите, които не осигуряват присъствието на децата си в училище: • информирание и консултиране на родителите по изпълнение на задълженията за осигуряване присъствието на децата им в училище, отговорности и превенция; • сключване на споразумение между училището и родителите, в което се фиксират ангажиментите на страните по превенция на отпадането.	Класни ръководители Педагогически съветник	При необходимост
23. Подготовка на учениците за продължаване на образованието - професионалното ориентиране на учениците, завършващи основно образование, съобразно техните интереси и възможности. Осигуряване на професионално консултиране и ориентиране	Класни ръководители Педагогически съветник	През учебната година
24. Акцентиране върху обучението по гражданско и здравно образование за учениците от начален и прогимназиален етап чрез беседи, срещи и интерактивни дейности Разглеждане в Час на класа на теми, свързани с: превенция на насилието; неправомерните действия, характерни за малолетните и непълнолетните ученици; опасностите от сърфиране в интернет, както и други рискови прояви, които могат да застрашат децата и да доведат до отпадането им от училище, както и теми, свързани с гражданското образование /здравно образование и възпитание/.	Класни ръководители Педагогически съветник	През учебната година

25. Активно участие на ученическия съвет в планирането, популяризацията и реализацията на различни инициативи с широко обществено значение: ● Благотворителни каузи, базари, включване в различни дейности според училищния план за гражданско, здравно и интеркултурно възпитание. ● Организиране на творчески и спортни дейности с общ интерес; Спортни празници, Дни на творчеството и таланта.	Педагогически съветник. Ръководители на ученическия съвет Класни ръководители	През учебната година
26. Оказване на подкрепа в процеса на създаване на екипност в паралелките - провеждане на тренинги за създаване на екипност, доверие, подобряване на модела на общуване и възпитаване в толерантност.	Педагогически съветник Класни ръководители	
27. Подпомагане преминаването на учениците от петите класове от начален към прогимназиален етап на обучение, чрез провеждане на тренинги за адаптация и екипност от педагогическия съветник и училищните психолози	Педагогически съветник Класни ръководители 4. и 5. клас	